ఈవారం కథ

"దొరల్ని చూడ్డానికి అరుళ్‌దాస్ కండక్టర్ వచ్చాడు" అన్నాడు బెల్లా చేతిలోని ట్రేని పక్క బల్ల మీద పెడుతూ.

"ఎందుకో కనుక్కున్నావా?" అడిగాడు సంపత్ దొర, సీఫోర్త్ మేనేజరు.

సామి కుంకుమ

సి. రామచంద్రరావు

"గూడలూరు మలై డివిజన్‌లో లేచిన గొడవల గురించే అనుకుంటా" అన్నాడు బెల్లా గొణుక్కుంటున్నట్లుగా. సంపత్ వైపు తిరగలేదు. దించిన కళ్లు పైకెత్తలేదు. ట్రేలో బీర్ బాటిల్స్‌ని, మగ్స్‌నీ సవరిస్తూ, కాలయాపన చేస్తున్నాడు. చెయ్యవలసిన పని తొందరగా ముగించి వైదొలగిపోవడమే ఉత్తమ బట్లర్ వృత్తికి ప్రతీక అన్న పాఠాన్ని అధ్యయనం చేసినవాడు అలా అక్కడే తచ్చాడుతున్నాడంటే పెద్ద కీడే శంకిస్తున్నాడన్న మాట అని గ్రహించాడు సంపత్ "సరే, ఉండమను" అన్నాడు.

బెల్లా అక్కణ్ణించి కదలలేదు. భుజం మీద వేసుకొన్న గ్లాసులు తుడిచే గుడ్డని చేతిలోకి తీసుకొని బీర్ మగ్స్‌ని పరాగ్గా పాలిష్ చేస్తూ నుంచున్నాడు.

"తుడిచింది చాల్లేకానీ, త్వరగా బీర్ పోసి ఇయ్యి" ఆజ్ఞాపించాడు సంపత్.

మగ్స్‌ని ఒంపుగా పక్కకి వొంచి, నురగ పొర్లకుండా రెండింటి నిండా బీర్ నింపాడు బెల్లా. సంపత్ పక్కన కూచున్న రాజారాం చేతికి ఒక మగ్ ఇచ్చి, అతని పక్కన చిన్న బల్ల మీద అది పెట్టుకోడానికి కోస్టర్ పెట్టాడు. రెండో మగ్ సంపత్ చేతికి అందివ్వలేదు. అతని పక్కనున్న ఇంకొక చిన్న బల్ల మీద కోస్టర్ పెట్టి దాని మీద ఉంచాడు.

"దొర్లు కబుర్లలో పడి మర్చిపోకముందే అరుళ్‌దాస్‌ని పంపించేస్తే బాగుంటుందేమో" అణకువగా సలహా ఇచ్చాడు బెల్లా.

వచ్చిన పని గురించి అరుళ్‌దాస్ బెల్లాతో చర్చించాడన్న సంగతి, అది వాళ్లకి చాలా అవసరమైందిగా తోచిన సంగతి సంపత్ పసిగట్టాడు. 'అయితే, గూడలూరు మలై ఎస్టేటులో గొడవ ఎక్కువయిందన్నమాట' అనుకున్నాడు.

"సరే, పోర్టికోలోకి రమ్మను" అన్నాడు సంపత్.

ఒక్క ఉదుటులో అక్కణ్ణుంచి మాయమై, ఇంకొక నిమిషంలో తిరిగి వచ్చాడు బెల్లా. "పోర్టికోలో దొర్ల కోసం అరుళ్‌దాస్ కాచుకుని ఉన్నాడు" అన్నాడు.

"ఎక్స్క్యూజ్‌మి, ఇప్పుడే వొచ్చేస్తాను" అని రాజారాంతో చెప్పి సోఫాలో నుంచి లేచి పోర్టికోలోకి వెళ్లాడు సంపత్.

★★★

"సలాం" నడుం నుంచి ముందుకి వొంగి, చెయ్యి పైకెత్తి వేళ్లని నుదుటికి తాకిస్తూ అన్నాడు అరుళ్‌దాస్.

"సలాం" గంభీరంగా మాట తుంచేస్తున్నట్టుగా అందుకుని అన్నాడు సంపత్.

"ఎందుకీ వేళప్పుడు బంగళాకొచ్చేవ్?"

"గూడలూరు మలై సమాచారం దొర్లకి చెప్పిపోదామని" బెదురుగా నసిగాడు అరుళ్‌దాస్.

"మధ్యాన్నం ఆఫీసుకొచ్చి చెప్పొచ్చుకదా" మందలించినట్టుగా అన్నాడు సంపత్.

"దొరగారింటికి బంధువులొచ్చినట్టుగా విన్నాను. ఒకవేళ మధ్యాన్నం ఆఫీసుకి రావడం పడకపోతే, గూడలూరు మలై ఎస్టేటులో ప్రూనింగ్ పని వాళ్లు చేస్తున్న గోస్లో ఈవాళతో మూడు రోజులు పూర్తవుతుందని మనవి చేసుకోవడం మంచిదనుకొని వచ్చాను."

"ఈ రోజు కూడా పని సరిగ్గా చేయడం లేదా."

"పన్నెండు గంటల వరకూ మనిషికి ఇరవై చెట్లవరకూ నరికారు. మధ్యాన్నం ఐదో, పదో చెయ్యొచ్చు."

"నువ్వేం చేస్తున్నావ్? వాళ్లు పని సరిగ్గా చెయ్యడం లేదని నాకు రిపోర్టు ఇవ్వడంతో నీ పని అయిపోయిందనుకుంటున్నావా?" అరిచాడు సంపత్.

"లేదు దొరా, వాళ్లని దార్లోకి తీసుకురావడానికి అన్ని విధాలా ప్రయత్నించాను. నా వల్ల కాలేదు. ఇక తమరే పూనుకుని వాళ్లకి బుద్ధి చెప్పాలి. తమరు తలుచుకుంటే ఇది ఏపాటి."

దొరగార్ని ఎలా ప్రసన్నం చేసుకోవాలో అరుళ్‌దాస్‌కి అనుభవం మీద తెలుసు. ఇప్పుడు సంపత్‌కి కోపం తగ్గి, సందేహం పీడించడం మొదలుపెట్టింది.

"అరుళ్‌దాస్, వీళ్లెందుకు ఇంత మొండిగా ప్రవర్తిస్తున్నారంటావ్?"

"బుద్ధిలేక దొరా."

"దీని వెనకాల ఎవరి ప్రోద్బలమో ఉండి ఉంటుంది" స్వగతంలా అన్నాడు సంపత్.

"లేదు దొరా, అందరూ కలిసికట్టుగా చేస్తున్నారీ పని ... లేకపోతే ఈ పాటికి వాళ్లల్లో వాళ్లకి దెబ్బలాటలు రేపి దీని అంతు చూడకుండా మీ దగ్గరకి పరుగెత్తుకుంటూ వస్తానా?"

బొమ్మ: బాపు

"అలా అయితే మనం చేస్తున్నదే సరయిన పని అనిపిస్తూంది. ఇప్పటికి రెండు షోకాజ్ నోటీసులు ఇచ్చాంగదా. ఈ రోజు గోస్లో గురించి మూడోది ఇచ్చి, ఆ మీద సస్పెన్షన్ ఆర్డరిద్దాం."

"దొర్లు కోప్పడనంటే ఒక్క మనవి" అర్థించాడు అరుళ్‌దాస్. ఈ గొడవ ఇంకా ఎక్కువై ఎస్టేటులో తక్కిన పని వాళ్లందరికీ పాకకముందే ఒక కొలిక్కి తీసుకురావడం చాలా అవసరం అని సంపత్‌కి తెలుసు. అందుకే తనకింద పనిచేస్తున్న కండక్టర్ సూచనలనయినా వినడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు.

"ఏవిటి" కనుబొమ లెగరేశాడు సంపత్, "వాళ్ల డిమాండ్స్ అన్నీ ఒప్పేసుకోమంటావా? అప్పుడు నీ పని తేలిక అయిపోతుంది."

"ఎందుకంటాను దొరా, అలా అయితే ఇన్ని ఎస్టేట్లు ఎలా నడపగలం?"

"మరేమిటి నీ అమూల్యమైన సూచన?" ఎగతాళిగా అన్నాడు సంపత్.

"మూడో షోకాజ్ నోటీస్ ఇచ్చే ముందు దొరగారు ప్రూనింగ్ ఫీల్డ్‌కి వచ్చి పనివాళ్లతో స్వయంగా మాట్లాడితే వాళ్లకి బుద్ధి రావచ్చని నాకనిపిస్తూంది."

"ఏం, నేనే మాట్లాడాలా? నువ్వు మాట్లేడేవు. అసిస్టెంట్ మేనేజర్ మాట్లాడాడు. మీరందరూ నా తరపున నా మాటే కదా చెప్పింది" అన్నాడు సంపత్.

"మాట ఒకటే అయినా, మాట్లాడిన వారి అంతస్తులు వేరేకదా దొరా? శంఖంలో పోస్తే కాని తీర్థం కాదు కదా!"

"ఇంతవరకూ వచ్చాక నా మాట వింటారంటావా?" వినరన్న సందేహం, వినవచ్చేమోనన్న ఆశ సంపత్‌లో పెనుగులాడుతున్నాయి.

"వినకపోతే వాళ్ల ఖర్మ. ఫలితం అనుభవిస్తారు" అన్నాడు అరుళ్‌దాస్.

అది తను వెళ్లి సరిచేయగలిగినంత తేలిక పని కాదని సంపత్‌కి తెలుసు. పని జనం, తనూ సమస్యని తెగేవరకూ లాగేరు. ఇద్దర్లో ఏ ఒక్కరో వెనుకంజ వేయకుండా అది తేలే పరిస్థితిలో లేదు. అయినా ప్రయత్నించాలి.

"సరే, నాలుగ్గంటలకి నేనే ప్రూనింగ్ ఫీల్డుకి వస్తాను. నువ్వు అక్కడే వుండు" అని వెంటనే మళ్లీ "వాళ్లకి లొంగిపోవడానికి కాదు సుమా నేను వచ్చేది, బుద్ధి చెప్పడానికి."

"నాకు తెలియదా దొరా!" అన్నాడు అరుళ్‌దాస్.

"ముందు నువ్వు ఆఫీసుకి వెళ్లి, సూపరెంటెండుకి మూడో షోకాజ్ నోటీస్ తయారు చేసిపెట్టమని చెప్పు. ఎన్ని చెట్లు నరికేరో మనకి సాయంత్రానికి తెలుస్తుంది కదా. అప్పుడు నోటీసులో ఇరికించవచ్చు. నేను ఫీల్డుకి వచ్చేముందు పని వాళ్లతో నువ్వు మళ్లీ మాట్లాడి చూడు. మూడో గోస్లో నోటీసు రేప్పొద్దున్న వస్తున్నదనీ, దాని తరువాత సస్పెన్షన్లూ, డిస్మిసులూ తప్పవనీ కూడా చెప్పి బాగా జడిపించు" అన్నాడు సంపత్.

ఇంకొకసారి సలాం చెప్పి అరుళ్‌దాస్ వెళ్లిపోయ్యాడు.

★★★

పోర్టికోలో నుంచి డ్రాయింగ్ రూమ్‌లోకి వస్తూనే "కొంచెం ఎక్కువ టైం తీసుకున్నట్టున్నాను, సారీ" అన్నాడు సంపత్ తన మిత్రుడు రాజారాంని ఉద్దేశించి.

"పరవాలేదు, నీ చిల్డ్ బీర్‌ని ఆస్వాదిస్తూ కూచున్నాన్లే" అన్నాడు రాజారాం. తన బీర్ మగ్గుని రాజారాం వైపు ఎత్తి చూపించి, మౌనంగానే ఛీర్స్ చెప్పి గటగటా తాగేశాడు సంపత్. అంతవరకు జాడలేని బెల్లా సాక్షాత్కరించినట్టు వచ్చి ఇద్దరు మిత్రుల మగ్గుల్నీ మళ్లీ బీర్‌తో నింపి మాయమయ్యాడు. తన మగ్గుని తాగడానికి ఎత్తుకుంటూ రాజారాం అన్నాడు సంపత్‌తో "ఇప్పుడు చెప్పు. ఏవిటీ రభస?"

"ఏం పెద్ద గొడవ కాదులే" స్నేహితుడికి చెప్పడానికి సంకోచింఛాడు సంపత్. నవ్వుతాడేమోనని.

"ఏం లేకుండానే ఎత్తిన మగ్గు దించకుండా ఒక్క గుటకలో బీర్ ఖాళీ చేసేశావా?" నవ్వేడు రాజారాం.

"సరే, వినాలని ఉంటే చెప్తాను. భోజనానికి పిలిచి తన గోడు చెప్పుకుంటూ నన్నూదరకొట్టేశాడని మాత్రం ప్రచారం చెయ్యకు" అన్నాడు సంపత్.

అంత త్వరగా చెప్పడానికి పూనుకున్నాడంటే సంపత్ గుండె బరువు దింపుకోడానికి తహతహలాడుతున్నాడని రాజారాం గ్రహించి "సరే, కానియ్యి" అన్నాడు.

"ప్రూనింగ్ ఫీల్డులో గొడవ" అన్నాడు సంపత్.

"ఏమయింది?"

"గోస్లో, ఎప్పుడూ చేసే పనిలో నాలుగోవంతే చేస్తున్నారు."

"ఎందుకు?"

"మనం పెంచిన భారీ జీతాలు వాళ్లకి సరిపోవట."

"ఎలా అంటారు? ఈ మధ్యనే కదా అన్ని లేబర్ యూనియన్లతోనూ సమిష్టిగా జీతాల ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నది."

"ఆ ఒప్పందం జీతాల మట్టుకేనట. తక్కినవెన్నో ఉన్నాయంటున్నారు."

"ఇంకేమిటి?"

"మీ ఎస్టేటు పనివాళ్లు అమాయకుల్లా ఉన్నారు. ఇంకే గొడవా లేవతీయనట్టుంది. మా వాళ్లు చాలా గడుసు. అవ్వా కావాలి. బువ్వా కావాలి వాళ్లకి."

"నువ్వు చాలా కోపంగా ఉన్నట్టున్నావు. ఏం జరిగిందో కాస్త విడమర్చి నాకు అర్థమయ్యేలా చెప్పు. మా ఎస్టేట్ దాకా ఇది పాకకుండా కాపాడుకోవాలి" అన్నాడు రాజారాం.

"మీ ఎస్టేటులో ఇంకా ప్రూనింగ్ పని మొదలుపెట్టలేదా?"

"ఇంకా వారం పదిరోజుల టైం ఉంది గదా దానికి."

సంపత్‌కిది తెలియంది కాదు. సాధారణంగా వేసవికాలం చివరలో పడే వర్షపుజల్లులు అయిదారంగుళాల మేరకు చేరుకోగానే టీ ఎస్టేట్లలో ప్రూనింగ్ పని మొదలుపెడతారు. అప్పుడు టీ చెట్లు మెత్తబడి కొమ్మలు నరకడానికి అనువుగా ఉంటాయి. అయితే ఆ వర్షాలింకా రాలేదు. అంచేత ఈ పనికి ఇంకా టైం ఉంది.

"అది నిజమే కాని, కావాలనే ఈ ఏడాది ఒక చిన్న ఫీల్డులో ప్రూనింగ్ పని ఒక వారం ముందే ప్రారంభించాను" అన్నాడు సంపత్.

"ఎందుకు?"

"ఈ వారం రోజుల్లో పనివాళ్లకి ఒక మంచి గుణపాఠం నేర్పించేస్తే భారీ పనులు మొదలుపెట్టేటప్పటికి జీతాల విషయంలో పెంపకంలో గెలిచిన మిడిసిపాటు దిగి ఎప్పటిలాగా అణకువగా పనిచేస్తారని" అన్నాడు సంపత్.

"ఏం పాఠం?"

"హక్కులంటూ మనల్ని దోచుకుని వాళ్లు విర్రవీగుతుంటే చూస్తూ చేతకాని దద్దమ్మల్లాగ మనం చేతులు ముడుచుకుని కూర్చోబోమని తెలియచెప్పడం" ఒక్కొక్క మాట నొక్కి నొక్కి చెప్పాడు సంపత్.

"ఎలా చెప్పదలుచుకున్నావ్?" కుతూహలంగా అడిగాడు రాజారాం.

"ప్రస్తుతానికి ప్రూనింగ్ పనివాళ్లకి ఏటా ఇచ్చే సామికుంబుడు బక్షీష్‌ని కట్ చేసేశాను."

"అంచేత పని వాళ్లు గోస్లోకి పూనుకున్నారా?"

"అవును."

"ఇంత చిన్న ఖర్చుని ఆదా చెయ్యడానికి అంత పెద్ద సమస్య నెత్తినేసుకోవాలా?" అన్నాడు రాజారాం.

"ఖర్చు కాదు ఇక్కడ ముఖ్యం. బక్షీషుల మీద వాళ్లకి హక్కులేదని నిరూపించాలి. మొన్న కుదుర్చుకున్న జీతాల ఒప్పందంలో దీని ప్రస్తావన లేదు. ఒప్పందంలో లేని ఖర్చు మనం పెట్టనక్ర్లేదు. అది వాళ్లకి బాగా తెలిసేలా చెయ్యాలి."

ఆ తరువాత వాళ్ల మధ్య సంభాషణ సాగ

లేదు.

"ఇంకొక బీర్ తెమ్మంటావా?" అని అడిగాడు సంపత్.

"ఒద్దులే, భోజనానికి లేద్దాం" అన్నాడు రాజారాం.

★★★

సామికుంబుడు అంటే దేవుడి పూజ. తమిళం. అయితే తమిళ పని వాళ్లు మాత్రమే చేసుకునే పూజ కాదు. మలయాళీలు, కన్నడిగులు, తుళు ప్రజలు, కోయంబత్తూరు ప్రాంతాల నుంచి వచ్చిన తెలుగువాళ్లు, అందరూ సమిష్టిగా జరుపుకునే సంబరం. కులమత భేదాలు లేవు. హిందువులు, ముస్లిములు, క్రిస్టియన్లు కలిసి పాల్గొంటారు. స్వంత కోరికలు ఫలించాలనో, కష్టాలు అధిగమించాలనో చేసేది కాదు. ఎస్టేటు శ్రేయస్సు కాంక్షించి ప్రూనింగ్ పని సంతృప్తికరంగా పూర్తి అవ్వాలని ఆశిస్తూ ప్రూనింగ్ గ్యాంగులు చేసుకునే పూజ.

ప్రతి ఇరవై అయిదు, ముప్పై ఎకరాల ప్రూనింగ్ ఫీల్డుకీ ఎకరానికి ఒక మనిషి చొప్పున ప్రూనింగ్ గ్యాంగులు ఏర్పాటవుతాయి. అన్నీ ఒకే రోజున పని మొదలుపెట్టడం కుదరకపోవచ్చు. రెండుమూడు రోజుల తేడాలో ప్రారంభించినా ప్రూనింగ్ పనికీ, సామికుంబుడుకీ తిథి వార నక్షత్రాలు అంటవు. ఏ రోజు ఏ గ్యాంగు పనిమొదలు పెడితే ఆరోజే దానికి సుముహూర్తం, సామికుంబుడు సంబరం.

టీ ఎస్టేట్లలో ఏటా చేసే అతి ముఖ్యమైన పని ఎస్టేట్ విస్తీర్ణంలో నాలుగో వంతో, అయిదో వంతో భాగాన్ని ప్రూనింగ్ చెయ్యడం. టీ చెట్లు ఇరవై అయిదు, ముప్పై అడుగుల ఎత్తువరకూ ఎదగగలవు. కాని, ఎస్టేట్లలో వాటిని మూడున్నర అడుగులకు మించి పెరగనివ్వరు. దానికి రెండు కారణాలున్నాయి. మొదటిది: భూమి మీద నుంచుని పని చేసే మనుషులు తెంపడానికి టీ ఆకులు అందుబాటులో ఉండాలి. రెండు: ముదిరిపోయిన ఆకులు టీ తయారీకి పనికిరావు. నవనవలాడే రెండు ఆకులు, ఒక మొగ్గా అయితే ఉత్తమం. మూడాకుల వరకూ, మొగ్గలేకపోయినా పరవాలేదు. పనికి వస్తాయి. ఇటువంటి ముడిసరుకు సమకూరాలంటే, చెట్లని ప్రతి నాలుగూ, కాకపోతే అయిదేళ్ల కొకసారి సుమారు రెండు అడుగులు లేదా రెండు అడుగుల నాలుగు అంగుళాల ఎత్తుకి కుదించి నరకవలసి ఉంటుంది. దానినే ప్రూనింగ్ అంటారు.

వచ్చే నాలుగైదేళ్ల పంటా ఇప్పుడు చేసిన ప్రూనింగ్ నైపుణ్యం మీదే చాలామటుకు ఆధారపడి ఉంటుంది. ప్రూనింగ్‌లో ఏదైనా పొరపాటు దొర్లితే దాని ఫలితం మళ్లీ నాలుగైదేళ్లకి చేసే ప్రూనింగ్ పని వరకూ అనుభవించాలి. అందుకే దీనికంత ప్రత్యేకత. ప్రూనింగ్ పని ఏడాదికి సుమారు ముప్పై రోజులే అయినా, దాంట్లో నిష్ణాతులైన వారికి ఎస్టేటులో పెద్ద పీట. వాళ్లకి జీతాలు, ప్రత్యేక సదుపాయాలు ఉంటాయి. ప్రూనింగ్ పనిలేని సమయంలో వీళ్లు తక్కిన వాళ్ల లాగే పనిచెయ్యాలి. కాని ప్రూనింగ్ టైంలో మాత్రం రోజుకు ఎనిమిది గంటలు పని చెయ్యనక్కరలేదు. మస్టర్‌కి పోనక్కరలేదు. తిన్నగా ప్రూనింగ్ ఫీల్డుకే వెళ్లి, నిర్దేశించిన చెట్లు నరికి ఇంటికి పోవచ్చు. సాధారణంగా పొద్దు పొడవడంతోటే ప్రూనింగ్ పనిలోకి పోయి, పదిగంటల లోపున పని పూర్తిచేసేసి ఇంటికి వెళ్లిపోతారు. వాళ్ల పనితీరు మీద కండక్టరు నిఘా చాలా తక్కువ. తప్పులు చెయ్యరన్న ధీమా. ఎప్పుడైనా పొరపాట్లు దొర్లినట్లు కండక్టరు కనిపెడితే అది చిన్నతనంగా భావిస్తారు. పని పూర్తిచేసి ప్రూనింగ్ గాంగంతా అప్పటికి ఇంటికి పోయినా తిరిగి వచ్చి దాన్ని సరిచేసి వెళ్లిపోతారు.

ఈ ముఖ్యమైన పని సజావుగా జరగాలనే సామికుంబుడు చేస్తారు. అది చెయ్యకుండా పని

'ముదిరిపోయిన ఆకులు టీ తయారీకి పనికిరావు. నవనవలాడే రెండు ఆకులు, ఒక మొగ్గా అయితే ఉత్తమం. మూడాకుల వరకూ, మొగ్గలేకపోయినా పరవాలేదు. పనికి వస్తాయి. ఇటువంటి ముడిసరుకు సమకూరాలంటే, చెట్లని ప్రతి నాలుగూ, కాకపోతే అయిదేళ్ల కొకసారి సుమారు రెండు అడుగులు లేదా రెండు అడుగుల నాలుగు అంగుళాల ఎత్తుకి కుదించి నరకవలసి ఉంటుంది.'

ముట్టు పట్టరు. ఈ పూజ కయ్యే ఖర్చు మేనేజ్‌మెంట్ సంతోషంగా బక్షీష్ రూపంగా భరిస్తుంది. రెండు వందల నుంచి మూడు వందల వరకూ. సుమారు మనిషికి పదిరూపాయలు. వెనుకటి కాలంలో ఇంకా తక్కువ ఉండేది. జీతాలు పెరిగే కొద్దీ, ఈ బక్షీష్ మొత్తం కూడా పెరగడం మొదలు పెట్టింది. పని వాళ్ళ జీతాలు ఇప్పుడు బాగా పెరగడంతో ఈ పదిరూపాయల బక్షీష్ లెక్కలోకి రాదనే చెప్పాలి.

అయినా దాని ప్రత్యేకత దానిదే. పూజ జరగవలసిందే, దానికి కండక్టరుతో పాటు అసిస్టెంటు మేనేజరు కూడా తప్పకుండా హాజరవ్వాలి. ప్రూనింగ్ ఫీల్డులో ఒక చెట్టుకింద సమావేశం. రెండు దీపపు సెమ్మెలు, వాటిలో చమురు పోసి నాలుగు ఒత్తులతో ఆరాధన. ప్రార్థనా గీతాలు కానీ భజనలు కానీ ఉండవు. ఒక పండిన పుచ్చకాయ తీసుకొస్తారు. దానిమీద విప్పి పరిచిన ఎర్రటి కుంకుమ పొట్లం. కత్తితో పుచ్చకాయని అసిస్టెంట్ మేనేజరు ఒక్క వేటులో రెండు చెక్కలు చెయ్యాలి. ఆ వేటుకి పుచ్చకాయ నుంచి చిందే నీరు కుంకుమతో కలిసి ఎర్రగా పైకి ఎగజిమ్మాలి. అది శుభసూచన. ప్రతి అసిస్టెంటు మేనేజరూ పుచ్చకాయని ఒక్కవేటులో చెక్కలు చెయ్యలేడేమోనన్న అనుమానం కూడా కద్దు. అప్పుడు గాంగ్‌లో రాటుతేలిన ఏ ఒక్కడో అలవోకగా అసిస్టెంట్ మేనేజర్ చేతికి ఆసరా ఇచ్చి పని జరిపిస్తాడు. అప్పుడు చప్పట్లు. తరవాత ప్రసాదం పంచిపెట్టడం. కొబ్బరి ముక్కలూ, అరటిపళ్లూ, బిస్కట్లూ, వేయించిన వేరుశనగ పప్పులు, చివరన టీ. పెద్ద అట్టహాసంతో ప్రూనింగ్ పని మొదలు.

ఈ సంవత్సరం సామికుంబుడికి మేనేజ్‌మెంట్ బక్షీష్ ఇవ్వడం ఆపెయ్యడంతో ప్రూనింగ్ ఉత్సాహం నీరుకారిపోయింది. పనివాళ్లు నిరసనగా గోస్లో మొదలుపెట్టారు. జరిమానాగా కంపెనీ ప్రూనింగ్ గాంగ్‌కి కల్పించే సదుపాయాల్ని నిలిపివేసింది. ఇప్పుడు ప్రూనింగ్ గాంగ్ కూడా తక్కిన పనివాళ్లలాగే పొద్దున్న ఎనిమిది గంటల నుంచి సాయంత్రం అయిదు గంటల వరకూ పని చెయ్యాలి. ఎంత సంకటంగా ఉన్నా ప్రూనింగ్ గాంగ్ దానికి తల ఒగ్గారు కాని నాలు గ్గంటల్లో ముగించగలిగిన పనిని ఎనిమిది గంటల్లో కూడా చెయ్యకపోగా దాంట్లో నాలుగో వంతు మాత్రమే చేస్తున్నారు. ఎస్టేటు కండక్టరికి ఏమి చెయ్యడానికీ పాలుపోలేదు. సామికుంబుడు బక్షీష్ రెండు వందలూ తన జేబులోనుంచి తీసి ఇచ్చి గోస్లో మాన్పించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. ఆ ఖర్చును ఎస్టేటు జమలో ఎలా సర్దుబాటు చేసుకోవాలో తనకి కొట్టిన పిండి. కాని మేనేజర్ సంపత్‌కి తెలిసినప్పుడు ఎదురయ్యే ప్రళయానికి జడిసి అలా చెయ్యలేదు. పైగా, పనివాళ్లు కూడా కండక్టరు నుంచి యీ బక్షీష్ తీసుకోడానికి సుముఖంగా లేరు. కంపెనీయే ఇవ్వాలని పట్టు.

దీనికొక నేపథ్యం ఉంది.

అన్ని ధరలూ విపరీతంగా పెరిగిపోయి బతకడం దుర్లభం అవుతోంది గనుక పనివాళ్ల జీతాలు తక్షణమే పెంచాలని లేబర్ యూనియన్లు మేనేజ్‌మెంట్ మీద రెండు నెలలుగా భారీ ఒత్తిడి తీసుకు వచ్చాయి. ఎస్టేట్లు నడపడం ఎంతో క్లిష్టంగా తయారయ్యి, వాటిని మూసేసే పరిస్థితి వచ్చినా, పనివాళ్ళ సంక్షేమం దృష్టిలో పెట్టుకుని ఎలాగో నెట్టుకొస్తున్నామనీ, ఈ పరిస్థితుల్లో జీతాల పెంపకానికి ఏ మాత్రం అవకాశం లేదనీ, మేనేజ్‌మెంట్ల జవాబు.

కొన్ని నిరసన వ్రతాలు, గోస్లోలు, సమ్మెల అనంతరం ఇరుపక్షాల మధ్యా సంప్రదింపులు లేకుండా సమస్య తేలదని తేటతెల్లమైపోయింది.

ఆ కారణంగా లేబర్ యూనియన్లు, మేనేజ్‌మెంట్ల మధ్య ఒక సమావేశం ఏర్పాటైంది – నీలగిరి, ఆనమలై, షెవరాయ్స్, హైవేవీస్, సింగంపట్టి ఎస్టేట్లకి సుమారు సమదూరంలో ఉండేలా కోయంబత్తూరు కమ్యూనిటీ హాల్లో. చిన్నా పెద్దా

లేబర్ యూనియన్లకి ఒకటీ రెండు చొప్పున లీడర్ ప్రతినిధులు పదిమంది, వారికి సహాయం అందిస్తూ, వెనక కుర్చీల్లో సూచనలివ్వడానికి ఇరవయ్యో, ఇరవై అయిదుగురో చిల్లర లీడర్లు. వీళ్లతో తల పడ్డానికి ఎస్టేట్ మేనేజ్‌మెంట్ల నుంచి తమిళనాడు ప్లాంటర్స్ అసోసియేషన్ ఎన్నుకున్న ఐదుగురు హేమాహేమీలు. అందులో సంపత్ ఒకడు.

ప్రారంభంలోనే సంపత్ ముఖ్యమైన అభ్యంతరం లేవదీశాడు: "పోయిన జీతాల పెంపకం ఒప్పందం కుదుర్చుకుని మూడేళ్లే అయింది. దాని గడువు అయిదేళ్లు. అంటే, ఇంకా రెండేళ్ల వరకూ యూనియన్లు ఈ మాటెత్తడానికి వీల్లేదు" అన్నాడు.

"అదే మేనేజ్‌మెంట్ నిర్ణయం అయితే ఈ సమావేశాలు ఎందుకు పెట్టినట్టు? టైమూ, డబ్బు దండగ చేయడానికి కాకపోతే. మేం లేచివెళ్లిపోతాం" అని కుర్చీల్లోంచి లేచి పోబోయారు యూనియన్ లీడర్లు. మేనేజ్‌మెంట్ కమిటీ ఛైర్మన్, మరి కొంతమంది మెంబర్లు కలగచేసుకుని లేబర్ యూనియన్లని సమాధాన పరచడానికి ప్రయత్నించారు. వేరేగా చర్చించుకోవడానికి తమకి పదినిమిషాలు టైం అడిగి మేనేజ్‌మెంట్ కమిటీ పక్కనున్న గదిలోకి మారింది. సంపత్ ధోరణిలో మార్పులేదు. అతని వాదనతో పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నప్పటికీ, ఇప్పటి పరిణామాల దృష్ట్యా కొంత ఇచ్చిపుచ్చుకోవడాలు తప్పనిసరి అని తక్కిన మెంబర్లు సూచించారు. దానికి సంపత్ సుతరామూ ఒప్పుకోలేదు. చేసేదిలేక, నాలుగూ ఒకటీ మెజారిటీతో జీతాల పెంపకం గురించి లేబర్ యూనియన్లతో మంతనాలు జరపడానికి మేనేజ్‌మెంట్ కమిటీ సిద్ధపడింది. ఎంత తక్కువ ఇవ్వగలిగితే అంత మంచిది.

లేబర్ యూనియన్ల ఆశలు ఇంకా ఆకాశాన్నంటే ఉన్నాయి. ఏమాత్రం పెంచలేమన్న స్థాయి నుంచి ఏదో కొంత ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉందని మేనేజ్‌మెంట్ ఒప్పుకుంది. అయితే, పనివాళ్లు అడుగుతున్న దాంట్లో నాలుగోవంతు కంటే ఎక్కువ ఇవ్వడం కుదరదన్నారు. ఒక్క పైసా కూడా తగ్గించలేమని లేబర్ యూనియన్లు మంకుపట్టు పట్టాయి. మధ్యాహ్నం భోజనాల వేళ వరకూ ఇరుపక్షాలు ఒక్కళ్లనొకళ్లు మింగేసేలా చూసుకున్నప్పటికీ భోజనాల దగ్గర కలుసుకున్నప్పుడు ఎంతో సామరస్యం. తర్వాత మళ్లీ పోరాటం ఆరంభం. అలా మూడు రోజులు గడిచిపోయాయి. ఎంత మంచి హోటళ్లలో బసచేస్తున్నా, ఎంత రుచికరమైన భోజనాలు చేస్తున్నా, చాలా మందికి అప్పటికే ఇంటిమీద ధ్యాస మళ్లింది. ఏదో విధంగా పని కానిచ్చి ఊళ్లకి వెళ్లిపోవడానికి ఆత్రుతగా ఉన్నారు.

మెజారిటీ కమిటీ మెంబర్ల సహకారంతో మేనేజ్‌మెంట్ కమిటీ ఛైర్మన్ ఒక ప్రతిపాదన చేశాడు: "మీరడుగుతున్న దానికీ, మేమిస్తామన్న దానికీ పొత్తులేదు. మీరు సగం దిగిరండి, మేం సగం పైకి వస్తాం."

ఇటువంటి అదునుకోసమే నిరీక్షిస్తున్నట్టు వెంటనే అన్ని వర్గాల యూనియన్ వాళ్లు ఆమోదంతో చప్పట్లు చరిచారు. నిమిషాల్లో ఒప్పందం కుదిరిపోయింది.

తమిళనాడులో ఉండే అన్ని ఎస్టేట్లలాగే సంపత్ ఎస్టేటు కూడా దీనికి కట్టుబడి పనివాళ్ల జీతాలు పెంచక తప్పలేదు.

అప్పుడే సంపత్ ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాడు.

ఇప్పుడు పనివాళ్లూ, మేనేజ్‌మెంటూ సమఉజ్జీ. మేనేజ్‌మెంట్‌ని బెదిరించి పనివాళ్లు బలవంతంగా ఎంత గుంజుకోగలిగితే అంత గుంజుకుంటున్నారు. అందుచేత మేనేజ్‌మెంట్ కూడా ప్రతి విషయంలోనూ రూలు ప్రకారమే పోవాలి. ఒప్పందాల్లో లేని సదుపాయాలు ఇవ్వనక్కర్లేదు. ఇంతకు ముందు ఇస్తుంటే అవి నిలిపివెయ్యాలి.

ఇప్పటివరకూ పనివాళ్లు చేసే ఎన్నో అవకతవకల్ని మేనేజ్‌మెంట్ చూసీ చూడనట్టు ఊరుకునేది. సెలవులకు ఇంటికి పోయిన పనివాళ్లు తిరిగి రావలసిన టైముకి రాకపోతే రూలు ప్రకారం వాళ్లని పనిలోంచి తీసెయ్యవచ్చు. కాని చాలా మటుకు వాళ్లు చెప్పే కారణాలని మన్నించడం జరిగేది. పనివాళ్లకి కల్పించవలసిన వైద్యసదుపాయాలకి పరిమితులు ఉన్నాయి. వాటిని సడలించవలసిన అవసరం లేదు. కాని కొన్ని సందర్భాల్లో మేనేజ్‌మెంట్ వాటిని సడలించేవారు. ఇది ఆపేయాలి. ఎస్టేటు పనివాళ్లకి ఇచ్చిన ఇళ్లల్లో బంధువుల్ని ఉంచుకోడానికి వీల్లేదు. అయినా చాలామంది దగ్గర వాళ్లని ఊరినుంచి తీసుకొచ్చి పెట్టుకోవడమే కాకుండా ఇంటివసారాని చెక్కలతో మూసేసి దాన్ని వాళ్లకి గదిగా ఏర్పాటుచేస్తారు. ఇది పెద్ద నేరం. ఇప్పటివరకూ ఎక్కువగా పట్టించుకోలేదు. ఇక సహించకూడదు. ఎస్టేటులో కొత్త వాళ్లని పనిలోకి తీసుకునేటప్పుడు – ప్రస్తుతం పని చేస్తున్న వాళ్ల పిల్లలందరికీ పని ఇచ్చిన తరువాత మిగులుంటేనే బయటవాళ్లని తీసుకోవాలన్న నిర్బంధం లేదు. అయినా ఆ సౌకర్యం కల్పిస్తూనే ఉన్నారు. దీన్నీ ఆపెయ్యాలి. క్లిష్ట సమయాల్లో పనివాళ్లకి అప్పుపెట్టి, తిరిగా వాయిదాల పద్ధతిలో తిరిగి తీసుకోడం అనే పద్ధతి ఉంది. దాన్ని వెంటనే అరికట్టెయ్యాలి, ఇలాగే ఎన్నో.

ఈ కొత్త పద్ధతులు అమలు పర్చడంలో సంపత్‌కి తటస్థపడ్డ మొదటి అవకాశం సామికుంబుడు బక్షీష్. జీతాల ఒప్పందం కుదిరిన వారం రోజుల్లోనే దొరికింది. ఈ యేడాది బక్షీష్ మీద కంపెనీ ఖర్చు చెయ్యడం లేదని సంపత్ నిర్ధారణ చేసినప్పుడు ఎస్టేటు కండక్టర్ నిరుత్తరుడై పోయాడు. సామికుంబుడు లేని ప్రూనింగ్ ఎలా సాధ్యం? ప్రూనింగ్ పనివాళ్లని ఎలా సమాధాన పరచగలడు? వాళ్లనుంచి పని ఎలా రాబట్టుకోగలడు? ఇంత చిన్న ఖర్చు చెయ్యడం వల్ల కంపెనీ ఎంత పెద్ద లాభం పొందగలదో మేనేజర్‌కి సుతిమెత్తగా చెప్పాడు. బక్షీష్ నిలిపివేయడం వల్ల కలిగే అనర్థాన్ని ధైర్యం చేసి నమ్రతగా సూచించాడు. సంపత్ కొంచెం కూడా తొణకలేదు. ఈ ఖర్చు లేబర్ యూనియన్లతో మేనేజ్‌మెంట్లు కుదుర్చుకున్న జీతాల సంప్రదింపుల్లో భాగం కాదని, అందువల్ల తను ఇవ్వదలచుకోలేదని మళ్లీ తెగేసి చెప్పేశాడు.

దాని ఫలితమే పనివాళ్ల గోస్లో. రోజుకు నూరు చెట్లు నరకవలసినది ఇరవై, ఇరవై అయిదుకి పడిపోయింది. ఇటువంటి పరిణామం ఎదురవ్వొచ్చు నన్న సందేహం వల్లనే సంపత్ ప్రూనింగ్ పని వారం రోజులు ముందుగానే ప్రారంభించాడు. మొదట్లో కొంత అలజడి రేగినా ఒకటి రెండ్రోజుల్లో సర్దుకుపోతుందని అతని అంచనా. అందుకే విసిరేసినట్టు దూరంగా ఉన్న ప్రూనింగ్ ఫీల్డులో పని మొదలుపెట్టాడు. అది చిన్న ఫీల్డు. తక్కిన ఎస్టేటుకి అయిదు మైళ్ల దూరంలో ఉంది. ఏ అల్లరి జరిగినా మిగతా చోట్లకు పాకడానికి కొంత టైమ్ పడుతుంది. ఈలోపున పరిస్థితి చక్కబరుచుకోవచ్చు.

కాని అనుకున్నట్టు జరగడం లేదు. మూడు రోజులుగా నడుస్తున్న గోస్లో తగ్గుముఖం పట్టక

పోగా, ఉధృతమయ్యే సూచనలు స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. ఇక కాలయాపన పనికి రాదు. పనివాళ్లతో ముఖాముఖి తేల్చుకోడానికే పూనుకున్నాడు సంపత్.

★★★

సంపత్ కారుని రోడ్డు మీద ఒక పక్కగా ఆపి కొండవాలు కింద పనిచేస్తున్న ప్రూనర్ల వైపు చూశాడు. అందరూ పనిలో పూర్తిగా నిమగ్నమై ఉన్నట్టే కనిపించారు. అదే నిజమైతే నరకవలసిన చెట్లలో పాతిక భాగమే పూర్తి చెయ్యడానికి కారణం కనిపించలేదు. దగ్గరకి వెళితే తెలిసిపోతుంది. ప్రూనింగ్ ఫీల్డుని చేరుకునే ముందే పళనిసామి మేస్త్రీ ఎదురొచ్చి నమ్రతగా ఒంగి సలాం చేశాడు.

"ఏం మేస్త్రీ , పని ఎలా జరుగుతోంది?" అని అడిగాడు సంపత్.

"దొర్లే చూద్దురుగాని" అని చెప్పి పళనిసామి సంపత్‌ని ఫీల్డు మధ్యలోకి దారి చూపిస్తూ తీసుకెళ్లాడు. ఈ లోపున ఇంకొక చివర పని చూస్తున్న అరుళ్‌దాస్ కూడా అక్కడకు చేరి సంపత్‌కి సలాం చేశాడు.

"అరుళ్‌దాస్, ప్రూనింగ్ పని బాగానే ఉన్నట్టు కనిపిస్తోంది" అన్నాడు సంపత్.

"పని బాగానే ఉంది కాని, చెయ్యవలసినన్ని చెట్లు చెయ్యడం లేదు" అన్నాడు అరుళ్‌దాస్.

"అవునా?" అని పళనిసామి మేస్త్రీని అడిగాడు సంపత్, సంగతి తెలిసి కూడా.

"ఇంకా వర్షాలు పడలేదు కదా, చెట్లని నరకడం కష్టం అవుతూంది" అన్నాడు పళనిసామి.

"సాకులు చెప్పకు. చెయ్యదలుచుకుంటే దీనికి అయిదురెట్లు చెయ్యగలరు" అని అడ్డు తగిలాడు అరుళ్‌దాస్.

"అరుళ్‌దాస్ అయ్యా అలాగే మాట్లాడతాడు దొరా, మీరు న్యాయం చెప్పండి" అని పళనిసామి ఒక టీ చెట్టు దగ్గర చేరి చేతిలో కత్తితో నరకడం ప్రారంభించి, ఎంత కష్టంగా ఉందో అభినయించి చూపించాడు. అది నిజం కాదని సంపత్‌కీ, అరుళ్‌దాస్‌కీ బాగా తెలుసు. వర్షాలు రాలేదన్నమాట నిజమే. అందుచేత పని కొంచెం మందకొడిగా జరగడం కూడా సబబే. దాని వల్ల నాలుగోవంతో, అయిదోవంతో పని చెయ్యడం మాత్రమే సాధ్యమవుతుందన్నమాట అబద్ధం. కావాలని తక్కువ పని చేస్తున్నారు.

"ఎందుకు మేస్త్రీ పొద్దుణ్ణుంచి సాయంకాలం దాకా ఇలా ఎండలో మగ్గడం? ఎప్పటిలాగే తొమ్మిదీ, పదీ గంటలలోపున పని పూర్తి చేసి చల్లగా ఇంట్లో కూర్చోవచ్చుగదా" అన్నాడు సంపత్.

"మాకూ అలా చేద్దామనే ఉంది దొరా, కాని పని తెవలడం లేదు. ఈ ఏడాది చెట్లు చాలా ముదిరిపోయి ఉన్నాయి. దానికి తోడు వర్షాలు లేవు. ఏం చెయ్యాలి?" అన్నాడు పళనిసామి.

"నువ్వు మందలించావంటే, మీ పనివాళ్లు చకచకా చేసుకుపోరా?" అన్నాడు సంపత్. తనవల్ల కాని పని అని ఒప్పుకోవడం చిన్నతనం అనిపించినా, పరిస్థితులకి తల ఒగ్గి అన్నాడు పళనిసామి "ఏమాత్రం వీలున్నా పని చేయించకుండా మీ చేత మాట పడతానా దొరా. ఈ కష్టాలకి తోడు దేవుడికి కూడా మామీద కినుకు, సామికుంబుడు చెయ్యలేదని."

పళనిసామి నెమ్మదిగా విషయాన్ని సామికుంబుడు వలయంలోకి దింపడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడని మాట తప్పించే ప్రయత్నం చేశాడు సంపత్.

"మేస్త్రీ, ఇప్పటికి మూడు రోజులు పని బకాయి పెట్టారు. దాన్ని ఎప్పుడు భర్తీ చేస్తారు?" అడిగాడు.

"భర్తీ చేసినట్టే ఉంది! రోజు రోజుకీ బకాయి ఎక్కువైపోవడమేకాని తరగడం ఉండదనుకుంటాను" అన్నాడు పళనిసామి.

"అలా అయితే మేం తీసుకోవల్సిన చర్య ఏమిటో తెలియదా?" అన్నాడు సంపత్.

"మొదలుపెట్టారు గదా దొరా" అన్నాడు పళనిసామి మేస్త్రీ. "గోస్లో అని రెండు నోటీసులు పంపించారు. రేపోమాపో ఇంకొకటి ఇస్తారు. తరువాత తతంగం ఉండనే ఉంది."

"అన్నీ తెలిసికూడా ఇంత మూర్ఖంగా ఎందుకు ప్రవర్తిస్తున్నారు?" రెట్టించాడు సంపత్.

"మా చేతుల్లో ఏముంది దొరా. టీ చెట్లు ఎప్పుడూ లేనంత ముదురుగా తయారయ్యాయి. వర్షాలు లేవు. పోనీ దేవుడి సాయం కోరుకుందామన్నా అది కూడా లేకుండా చేసేశారు మీరు."

"డొంకతిరుగుడు మానేసి తిన్నగా చెప్పు. సామికుంబుడుకి డబ్బులివ్వలేదని చేస్తున్న పని ఇది. అవునా కాదా?"

"రామ, రామ" అన్నాడు పళనిసామి.

"మీ గోస్లో వల్ల టీ తోటకి ఎంత నష్టం వస్తుందో తెలుసుగా?"

"తోటకి నష్టం రానిస్తామా దొరా? మా కడుపులు నింపే తల్లి."

"మరిప్పుడు మీరు చేస్తున్న పనేమిటి?"

"ఏం తప్పు చేశాం దొరా. మీరే చూసి మెచ్చుకున్నారు కదా మా ప్రూనింగ్‌పని. ఎందుకు కష్టపడి అంత శుభ్రంగా చేయించేననుకున్నారూ? పని చెడిపితే ముందు నాలుగయిదేళ్ల ఫలసాయం గతుక్కుమంటుందని మాకు తెలియదా? దాని వల్ల నష్టపోయేది మా పనివాళ్ల బోనసులే కదా!"

"అంత తెలివైన వాడివి చెయ్యవలసిన దాంట్లో నాలుగోవంతు పనే చేయడం వల్ల కంపెనీకి వచ్చే నష్టం గురించి నీకు తెలియదా?" అరిచినంత పనిచేశాడు సంపత్.

"ఇదెంత నష్టం దొరా, దేవుడి దయ ఉంటే ఈ మూడు రోజుల్లో తక్కువచేసిన చెట్లని క్షణాల్లో భర్తీ చెయ్యలేకపోతామా?"

"నువ్వు మళ్లీ మొదటికొస్తున్నావు. సామికుంబుడికి కంపెనీ బక్షీష్ ఇవ్వడం కుదరదు."

"మా తాతల రోజుల నుంచీ వస్తున్న ఆనవాయితీ దొరా. బక్షీష్ ఎలా అవుతుంది?"

"చూడు మేస్త్రీ, మీ తాతల రోజుల్లో మీరు మేనేజ్‌మెంట్‌తో దెబ్బలాడి జీతాలు కుదుర్చుకోలేదు. మేనేజ్‌మెంటు ఇచ్చిందాంతోటే తృప్తిపడ్డారు. అంచేత అడపాదడపా బక్షీష్ పేరిట ఏదో కొంత ముట్ట చెప్పేవాళ్లం. ఇప్పుడంతా తారుమారయింది. పకడ్బందీగా రాత పూర్వకంగా తయారయిన హక్కులు. వాటిని మించి కంపెనీ ఖర్చు పెట్టనక్కరలేదు, పెట్టదు."

"ఏమో దొరా, సామికుంబుడే కాపాడాలి" అన్నాడు పళనిసామి.

"మంత్రాలకి చింతకాయలు రాలవు కాని పని సక్రమంగా చెయ్యించు. లేకపోతే రేపు మూడో నోటీసురావడం ఖాయం" అని చెప్పి సంపత్ ప్రూనింగ్ ఫీల్డు వదిలి తన కారు దగ్గరకి బయల్దేరాడు.

"సలాం దొరా" అని సగం భూమి దాకా వంగి వీడ్కోలు చెప్పాడు పళనిసామి. ప్రూనింగ్ ఫీల్డులో కొందరు పనివాళ్లు కూడా మేస్త్రీతో శృతికలిపారు.

★★★

సంపత్ వెళ్లిన కొంతసేపటికి ప్రూనింగ్ గుసగుసలకి అంతరాయం కలిగింది. పైన రోడ్డుమీద సంపత్ దొర తన కారుతో పెనుగులాడుతున్నట్టనిపించింది. అందరూ అటువైపు చూశారు. రోడ్డుపక్కన తీసి పెట్టిన చిన్న కాలవలోకి దొర కారు జారి పైకి రావడానికి విఫల ప్రయత్నం చేస్తూంది. రొద చెయ్యడమే కాని కొంచెం కూడా కదలడం లేదు. అప్రయత్నంగా ప్రూనింగ్ పనివాళ్లందరూ ఒక్కుమ్మడిగా కొండవాలు మీద నుంచి కారు దగ్గరకి పరిగెత్తారు. రొప్పుతూ ఏమయిందేమయిందని ఆత్రంగా తమలో తామే ప్రశ్నించుకోడం మొదలు పెట్టారు. పళనిసామి సంపత్‌ని ఉద్దేశించి సలాం కొట్టి అడిగాడు "ఏమయింది దొరా?"

"ఈ కాలవ చూసుకోలేదు మేస్త్రీ. కారు కొంచెం దిగబడింది. పైకి రావడం లేదు" అన్నాడు సంపత్.

"మేం పైకిఎత్తి రోడ్డుమీద పెడతాం దొరా."

మరుక్షణంలోనే పనివాళ్లు కారుని పైకి లేపి

"మేస్త్రీ మీరందరూ మజా చేసుకోండి."
"ఎందుకు దొరా, వద్దు" అన్నాడు పళనిసామి.
"ఎందుకు వొద్దు, ఇంత కష్టపడ్డారు కదా!"
"మా దొరకోసం మేం చేసింది కష్టమెలా అవుతుంది?" అన్నాడు పళనిసామి.
సంపత్ మనసు కరిగిపోయింది. లాలనగా మేస్త్రీనీ, పనివాళ్లనీ డబ్బు తీసుకోవడానికి ఒప్పించాడు.

రోడ్డు మీద పెట్టారు. ఇప్పుడు సంపత్‌కి ఇంకొక ఆటంకం ఎదురైంది. కాలవలోనుంచి కారుని పైకి తీసే ప్రయత్నంలో క్లచ్చిని అదేపనిగా మరీ గట్టిగా తొక్కెయ్యడంతో అది చెడిపోయింది. కారు నడపడానికి లేదు. ఇంటికి నడిచి వెళ్లడానికి సిద్ధమయ్యాడు సంపత్.

''ఎక్కడికి దొరా'' అని అడిగాడు పళనిసామి.

''మేస్త్రీ, ఈ కారు ఇప్పుడు కదలదు. ఇక్కడే వదిలి రేపు మన డ్రయివర్ల నెవరినైనా లారీలో పంపుతాను. తాడు కట్టి దీన్ని లాక్కుపోవచ్చు.''

''దొరా, ఇక్కడ కారు వదలి వెళ్లడం మంచిది కాదు. ఈ రోడ్డులో జనసంచారం లేకపోయినా, గొడ్లు కాసుకునే కుర్రాళ్లు తిరుగుతారు. సరదాకి అద్దాలు పగలగొట్టడమో, టైర్లు కోసెయ్యడమో చెయ్యగలరు. కారు ఇంటికి తీసుకుపోవడమే మంచిది.''

''అప్పుడే అయిదవుతూంది. మన డ్రైవర్లు ఇళ్లకి పోయి ఉంటారు. వాళ్లని వెతికి పట్టుకోవడం కష్టం.''

''వాళ్లెందుకు దొరా, మేం లేమా ఇంత మందిమి. కారుని ఇంటికి తోసుకుపోతాం. మీరు లోపల కూర్చోండి.''

వెంటనే పనివాళ్లందరూ రంగంలోకి దూకారు. వాళ్ల సాయం తీసుకోడానికి సంపత్ సంకోచించాడు.

''పరవాలేదు మేస్త్రీ ఏమీ అవదు. కారు ఇక్కడే ఉండనీ. నేను నడిచిపోతాను.''

''దొరల్ని ఎలా నడిచివెళ్లనివ్వగలం, అయిదు మైళ్ళ దూరం.''

''మేస్త్రీ మైళ్ళకి మైళ్లు ఎస్టేటులో నడవడం నాకు అలవాటే కదా వెళతాను.''

''దొరా, పని చూసుకుంటూ నడవడం, ఇలా ఈసురోమని నడుచుకుంటూ పోవడం ఒకటేనా, మీరు కార్లో కూచోండి'' పళనిసామి సంపత్‌ని కారులోపలికి నెట్టినంత పని చేశాడు.

సంపత్ కారు స్టీరింగ్ ముందు కూచుని అద్దాలు దించి పళనిసామిని పిలిచి చెప్పాడు ''రోడ్డులో బెండ్స్ వొచ్చినపుడు కొంచెం జాగ్రత్తగా తొయ్యాలి.''

''సరే దొరా'' అని అందరూ తొయ్యడానికి పూనుకున్నారు.

ఇరవై మంది పనివాళ్లు. వాళ్లని అదుపులో పెడుతూ అరుళ్‌దాస్, పళనిసామి.

''ఇంతమందెందుకు నలుగురైదుగురు చాలరా?'' అని కిటికీలోంచి తల బయటకి పెట్టి అరుళ్‌దాస్‌ని అడిగాడు సంపత్.

''ఏమంటావ్, మేస్త్రీ'' అని పళనిసామి వైపు తిరిగి అడిగాడు అరుళ్‌దాస్.

''అయిదుమైళ్లు పైన తొయ్యాలి. అంతా కొండ ఎదురే. నలుగురైదుగురు చొప్పున మైలుకో అర్ధ మైలుకో మార్పిడి అవుతూ పోవాలి, ఉండనీ'' అన్నాడు పళనిసామి.

అప్పటినుంచీ అజమాయిషీ అంతా పళనిసామిదే. అరుళ్‌దాస్ కూడా ఆదేశాలిస్తున్నాడు. కొందరు పనివాళ్లని పురమాయించి కొంచెం పెద్ద సైజు రాళ్లని రోడ్డు పక్కలనుంచి ఏరి తెప్పించాడు. పైకి తోసిన కారు వెనక్కి జారిపోకుండా చక్రాలకి అడ్డుపెట్టడానికి. ఇరవైమంది ప్రూనింగ్ పనివాళ్లని నాలుగు భాగాలు చేసి ఎవరు ఎంత దూరం తొయ్యాలో, ఎవరు సేద తీర్చుకొని మార్పిడికి తయారుగా ఉండాలో నిర్ణయించి, అయిదుమైళ్లూ అవలీలగా లాగించేశాడు.

కారు పోర్టికోలో ఆగేటప్పటికి పనివాళ్లూ, పళనిసామి మేస్త్రీ తనకి ఆప్తులై పోయినట్టనిపించింది సంపత్‌కి.

బట్లర్‌ని పిలిచి అందరికీ టీ, బిస్కెట్లు ఇమ్మని పురమాయించాడు. పనివాళ్లు కొండని పిండి కొట్టినంత కోలాహలంగా ఒక అరగంట సేపు గడిపారు. వెళ్లిపోతూ సలాం చెప్పడానికి వచ్చిన పళనిసామితో సంపత్ అన్నాడు.

''అందర్నీ ఇక్కడికి రమ్మను.''

వెంటనే పనివాళ్లంతా గుంపుగా మేస్త్రీ వెనక నిలబడ్డారు.

సంపత్ జేబులోనుంచి రెండు వందల రూపాయలు తీసి పళనిసామి మేస్త్రీకి ఇవ్వజూపాడు.

''మేస్త్రీ మీరందరూ మజా చేసుకోండి.''

''ఎందుకు దొరా, వద్దు'' అన్నాడు పళనిసామి.

''ఎందుకు వొద్దు, ఇంత కష్టపడ్డారు కదా!''

''మా దొరకోసం మేం చేసింది కష్టమెలా అవుతుంది?'' అన్నాడు పళనిసామి.

సంపత్ మనసు కరిగిపోయింది. లాలనగా మేస్త్రీనీ, పనివాళ్లనీ డబ్బు తీసుకోవడానికి ఒప్పించాడు.

పళనిసామి, పనివాళ్లూ ముక్తకంఠంతో సలాం చెప్పి వెళ్లిపోయారు. వాళ్ల వెనకే అరుళ్‌దాస్ కూడా సలాం చేసి వెళ్లాడు.

★★★

మర్నాడు మధ్యాన్నం సంపత్ ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి అరుళ్‌దాస్ వెనక వంట గది దగ్గర తన కోసం నిరీక్షిస్తూ కనిపించాడు. ఇంట్లోకి అడుగు పెడుతూనే బట్లర్‌ని పిలిచి అరుళ్‌దాస్‌ని పోర్టికోలోకి రమ్మని చెప్పమన్నాడు.

అరుళ్‌దాస్ ఒంగి సలాం చేశాడు.

''అరుళ్, ఏమిటీ, ఈవేళ అంత కులాసాగా కనిపిస్తున్నావ్'' అన్నాడు.

ఎప్పుడూ అరుళ్‌దాస్‌ని అంత చనువుగా సంపత్ పిలవలేదు.

ఎస్టేటు పనివాళ్లు ప్రత్యర్థులనుకోవడం పొరపాటు, తనకి కావలసిన మనుషులే అని నిన్న కలిగిన నమ్మకం వలన సంపత్ గుండె ఆర్ద్రమైపోయి అన్నీ సంతృప్తికరంగా కనిపించడం మొదలైంది. మేనేజర్ సంపత్‌కీ, కండక్టరు అరుళ్‌దాస్‌కీ మధ్య దూరం తాత్కాలికంగా సన్నగిల్లింది.

''నేను కాదు, మీరే తొందరపడి కులాసాగా కులుకుతున్నారు'' అన్నాడు అరుళ్‌దాస్, అలవాటయిన దొరా అన్న సంబోధనను తెలియకుండానే విస్మరించి.

మాట్లాడింది అరుళ్‌దాసేనా? సంపత్ నమ్మలేకపోయాడు. ఏదో ఉపద్రవం ముంచుకొచ్చింది.

''ఏమయింది అరుళ్‌దాస్'' అనునయంగానే అడిగాడు సంపత్.

''ప్రూనింగ్ పనివాళ్లు ఈరోజు పన్నెండు గంటల వరకూ నరికిన చెట్లు సరిగ్గా పోయిన మూడు రోజుల లాగా ఇరవయ్యే'' అన్నాడు అరుళ్‌దాస్.

''నిన్న అంత విధేయంగా ఉన్న వాళ్లు ఏవిటి ఈ రోజు యిలా తయారయ్యారు'' మనసులో అనుకుంటున్న మాటే పైకి అనేశాడు సంపత్.

తన ప్రమేయం దాంట్లో ఉన్నా లేకపోయినా, తప్పనిసరి బాధ్యతగా ఇటువంటి చేదు కబురు సంపత్‌కి చేరవేయవలసి వచ్చినప్పుడు అతను విని పేట్రేగిపోకుండా ఉండడం అరుళ్‌దాస్‌కి కొత్త అనుభవం. కొంత ధైర్యం పుంజుకుంది.

''దేవుడి చలవలేనిదే పని ముందుకి జరగదంటున్నారు'' అన్నాడు.

''ఊహూ'' అని సంపత్ ఆలోచనల్లో పడి మూగబోయాడు.

ఈ మౌనం అరుళ్‌దాస్‌ని దిగ్భ్రాంతుణ్ణి చేసింది. మూడు రోజులుగా అతి ప్రయత్నం మీద మనసులో అణిచిపెట్టుకుంటూ వస్తున్న అసహనం అదుపు తప్పి, కట్టలు తెంచుకుని పొర్లి వచ్చేసింది. సంపత్‌ని ఉద్దేశించి అన్నాడు అరుళ్‌దాస్:

''సామికుంబుడు ఇచ్చేసెయ్.''

....

రచయిత సెల్: **98491 65578**

మెయిల్: crr1931@yahoo.com